

ELNA TENOW

Utdrag ur

*Öppet brev till August Strindberg
från Elna Tenow*

(1890)

Herr August Strindberg!

10 Det är den i Ert senaste utkomna arbete, *Tryckt och otryckt*,
förekommande uppsatsen ”Kvinnans underlägsenhet under
mannen och det på grund därav berättigade i hennes
underordnade ställning” som föranlett mig att till Er rikta
detta öppna brev.

15 Då jag gör detta är det inte därför att jag som kvinna
känner mig kränkt av Er låga uppfattning om mitt kön, inte
heller är det min avsikt att bevisa eller ens påstå att ni har
orätt i Er hårda dom över oss: kvinnokönets underlägsenhet
utan hopp om utjämning.

20 Vad ni stödd av fysiologiska bevis, fakta, uppenbara
naturlagar eller allvarliga rön har att säga må stå orubbat –
även med sina överdrifter och möjliga missgrepp.

Och jag ska endast – med bibehållande av allt väsentligt
i era förutsättningar –, söka bevisa det falska i Er slutledning:
25 *att hennes underordnade ställning på grund därav är
berättigad.*

Låt oss anta det såsom ett bevisat faktum att
kvinnokönet som helhet jämfört med mankönet som helhet
är detta senare på alla punkter underlägset: i intelligens och

sinnenas skärpa, i arbetskraft och uthållighet, ja till och med i utvecklingsmöjlighet.

Låt oss säga att kvinnans utvecklingsmöjligheter är 60 under det mannens stiger till 100; eller om ni föredrar Er egen beteckning, att mannen utvecklas med en hastighet av 100 då kvinnan däremot inte kan driva sin utvecklingshastighet högre än 60.

Vad följer härav?

Jo att det alltid kommer att finnas en jämförelsevis hög procent av män som når en utvecklingsgrad till vilken ingen kvinna kan höja sig, en klass ur vilken ska framgå människoandens yppersta, dess skapande snillen på alla områden.

Men vad mer?

Efter dessa yppersta, som i själva verket inte är fler än ett normalt människominne kan omfatta såväl deras namn som bedrifter under århundraden, kommer sedan det för människan oöverskådliga flertal, vilket släpar sig fram i maklig lunk och endast långsamt smälter dessa förstas tankar, tillägnar sig frukterna av deras arbete och lär sig använda resultaten av deras upptäckter.

Detta stora flertals utvecklingsmöjlighet eller hastighet uppgår ingalunda till varken 40, 50 eller 60. Men ni supponerar att kvinnor kan nå till 60. Var står vi då?

Jo på den punkt, att kvinnan såsom individ mycket väl kan vara mannen så som individ i hög grad överlägsen; och Ert påstående att "hennes underordnade ställningar är alldeles som den kan och bör vara" har därmed förlorat sin förutsättning.

Ni bygger Era slutsatser på tillvaron av en handfull, snillen, konstnärer och politiska stormän till vilka kvinnokönet inte har att uppvisa fullödiga penderter. Ni kan då inte finna Er befogad att förneka beviskraften i de 1000
 5 och åter 1000 fall vi alla dagligen bevittnar, där ett nyckfullt öde roat sig med att sammankoppla ganska medelmåttigt begåvade, män med kunskapsrika och intelligenta kvinnor (en man på 40 med en kvinna på 55), karaktärssvaga, män med duktiga kvinnor, dåliga män med vanliga, jämngoda
 10 kvinnor och förfallna, otillräkneliga, män med hederliga och redbara kvinnor.

Var ligger nu det naturliga i att den intelligenta kvinnan ska stå röst- och rättslös vid sidan av den betydligt sämre begåvade mannen? Eller i att den strävsamma, praktiska
 15 kvinnan maktlös nödgas se sin svaga mans åtgöranden i saker, som för dem båda, kanske mest för henne, är av ofantlig betydelse? Eller att mannen som genom dryckenskap och moralisk förnedring förlorat herraväldet över sin egen vilja ska vara målsman för kvinnor som genom ett sunt liv
 20 och redbart arbete, äger sitt sunda, förnuft och sin fulla ansvarsduglighet?

Tillåt mig att till belysning härav, bland en mängd betydelsefulla rättskipningsfall, endast anföra ett par från senaste tid:

25 Rakel A, gifte sig med Marcus A och var en längre tid bosatt dels i Sundsvall och dels i Göteborg. Mannen blev emellertid sinnessjuk och intogs på hospital. För att försörja sig och sina fyra minderåriga barn sökte hon rätt att idka handel. Alla underordnade myndigheter tillstyrkte i varma
 30 ordalag bifall till ansökningen. Men kungliga majestätet bestämde den 5 oktober 1889, att då hon inte visat sig ha

upphört stå under sin svagsinta mans målsmanskap, så kunde ansökningen inte bifallas.

Även om mannen är svagsint och intagen på dårhus står hustrun sålunda under hans målsmanskap!

5 Och det är sådana lagar och de åskådningar från vilka de utgår som frihets- och sanningskämpen August Strindberg vill med sitt snilles slagfärdighet försvara!

/.../

10 Finner ni det verkligen så avvita att kvinnan med begärlighet omfamnar möjligheten att frigöra sig från ett förmyndarskap, som så ofta och till den grad kan malplaceras?

Varför ska inte varje mänsklig individ få visa vad han kan? Om jag än inte förstår affärer så förträffligt som
15 grosshandlare X, så torde jag dock göra det bättre än litteratör Y; och ingen har dock tänkt på att sätta honom under förmyndarskap.

Jag förstår kanske inte de politiska förvecklingarna så bra som häradshövding F, har inte satt mig in i skolfrågan så
20 som lektor P eller studerat landets försvarsmöjligheter som major K, men min omdömesförmåga kan dock inte ens jämföras med krämarens, vars intresse för politik är så litet att han aldrig läst en ledare i en tidning, eller bondens som inte kan skriva sitt namn, eller soldatens som inte vet mer om
25 försvaret än att han ska skjuta när man kommenderar "fyr!".

Och dessa är dock inte förnekade att utse de män, vilka de anser vara bäst skickade till deras egen, deras barns och landets båtнад besluta om rikets angelägenheter.

Var har ni den på underlägsenhet grundade rättvisan i
30 denna anordning?

/.../

Jag ska blott med några ord vidröra Ert påstående att kvinnans större tålamod i fördragande av fysisk smärta har sin grund i ett grövre nervsystem, däri ni med mycket glädje spårar ännu en underlägsenhet.

5 Då denna Er osmakliga överdrift inte behöver många ord till bemötande ska jag endast påpeka att de goda, ädla och själsstarka – vare sig män eller kvinnor – lider tåligt. De veka, småsinnade och egoistiska visar sig dåliga i att fördra.

 Vem kan väl göra mer väsen av en obetydlig smärta än
10 en kvinna som ej behärskar sig. Det minsta fysiska obehag bringar henne till förtvivlan. Den själviska mannen likaså.

 Om männen visar mer genomgående brist på behärskning inför den fysiska smärtan så tyder det på att de genomgående är mer själviska.

15 Det är ni, herr Strindberg, som upptäckt att de gör det – inte jag!

/.../

 Det är min övertygelse att många av de svagheter, som nu onekligen vidlåder den kvinnliga karaktären och gör den
20 liten, just framalstras av kvinnornas trånga materiella ställning som hindrar all fri utveckling. Små vyer och små mål, små dygder och små vanor, gränser och skrankor överallt, beskyddare och förmyndare till höger och vänster! Frånvaron av ett omutligt ansvar förlamar ansvars känslan,
25 med vilken heder och rättskänsla är nära släkt.

 Men rätta sättet att råda bot på dessa och flera missförhållanden som gör samlivet mellan könen mindre rikt och sunt än det borde och kunde vara, torde minst vara det av
Er under senare år försökta: att underblåsa föraktet å ena
30 sidan och väcka harm och hat genom mot ett helt kön kränkande beskyllningar å den andra.

Är det inte deras oavvisliga plikt, att de som själva är
uppe gör allt för att lyfta upp dem som är nere? –

Överklassens att arbeta på utplånande av den förhatliga
klasskillnaden? – Männens och de starka kvinnornas att

5 förvärva åt kvinnokönet den fria jämställda ställning som
ensam kan bringa harmoni i mänsklighetens utveckling?

/.../

Jag har nu sökt gendriva de slutledningar som Ni dragit av
vetenskapens påstådda resultat om kvinnans underlägsenhet.

10 Jag har gjort det mindre av omsorg om att bringa Er till en
annan åskådning än för att i min ringa mån försöka
förebygga att Er uppsats tas till intäkt av de vaksamma och
föga nogräknade reaktionärerna i vårt land

Men hur djupt vi än beklagar varje gång Ni arbetar
15 reaktionen i händerna så ska Ni dock aldrig kunna utplåna
vår djupa beundran för vad stort Ni tänkt, aldrig förverka vår
varma erkänsla för vad värdigt Ni kämpat.

Stockholm den 24 april 1890

20

Elna Tenow

